

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori: 2637 S. Lawdala av.
Office of publication: 2637 So. Lawdala av.
Telephone: Lawdala 4635.

LETO—YEAR XII.

Cena lista

je \$4.00.

Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., sobota, 9. avgusta (August 9) 1919.

Subscription \$4.00

Yearly.

STEV.—NUMBER 187.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZDRUŽENJE DRŽAVE ZAHTEVAJO, DA RUMUNCI NEHAJO Z ROPOM.

Velika reakcija je zavlada na Ogrskem. Habsburčan Jožef vlada z železno pestjo. Na stotine revolucionarjev je umorjenih in na tisoče jih je v zaporu. Hoover je ustavil živila. Rumunski kralj se boji iti v Budapešto.

RUMUNCI VPOSTAVILI MONARHIJO NA OGRESKEM.

Pariz, 8. avg. — Po poročilih z Dunaja je sedaj jasno, da je rumunska vlada vpostavila nadvojvodo Josipa kot novega vladarja na Ogrskem.

Sedanja nova ogrska vlada je hotela še dalje časa v Soggedinu in nadvojvoda Josip je bil v sprejati svezni z rumunsko vlado.

Dunaj, 8. avg. — Iz vseh krajev Ogrske prihajajo vesti o ubijanju in masakrih socialistov in komunistov. Na Ogrskem je zavlada strašna reakcija. Rumunski in povrnili se pristihi avtokrat, monarhistov in buržoazije pobijajo in koljejo člane delavskih svetov, kjerkoli morejo koga dobiti; na tisoče delavcev je v zaporu in na stotine je že usmrčenih. Nadvojvoda Jožef, po milosti zaveznikov novi guverner Ogrske, je izdal proklamacijo za zatrtje "anarhije" in za vpostavljenje starega reda s železno pestjo.

London, 8. avg. — Brzjavka z Dunaja čez Kodanjsko se glasi, da z Združene države nadvojvoda Rumunjo ultimatum, v katerem zahtevajo, da mora rumunska vlada preklicati ostre pogoje za novo premirje, ako ne, da bo Amerika takoj prenehala uvažati živila na Rumunsko.

Pariz, 8. avg. — Herbert Hoover, medzavezniški upravitelj živilne komisije, je večerj ustavil vse pošiljave živila, ki je bil na poti v Budapešto. Hoover je izjavil, da bi bilo neumestno pošiljati nadaljna živila na Ogrsko dokler rumunske čete ropajo še tisto bomo zalogo pridelkov, ki jo ima ogrsko ljudstvo.

Hooverjeva akcija je sledila takoj čim je mirovna konferenca prejela poročilo, da rumunska vojska pleni zalogo novega žita in sira in ropa živino, vozove, poljedelsko orodje ter železniške vagonce ter jih pošilja na Rumunsko.

Po uradnih poročilih zavezniki zastopnikov v Budapešti je Peleida socialistična vlada demisionirala, ko je rumunski poveljnik predložil nove, trde pogoje za premirje. V odsotnosti vsake vlade so zavezniški zastopniki potem imenovali Habsburžana nadvojvoda Jožefa — ki se je pravkar povrnil iz Švice — guvernerjem Ogrske in on je naznanil, da bo takoj sestavil koalicijsko vlado. Člani prejšnje socialistične vlade so bili nato aretirani.

Neko uradno poročilo iz Budapešte se glasi:

"V sredo ob šestih zvečer so ogrski žandarji obkolili vladno palačo in aretirali socialistične ministre v trenutku, ko so razpravljali o rumunskem ultimatu. Nato je nadvojvoda Jožef prevzel vladno oblast z naslovom guvernerja in njegova naloga je, da sestavi koalicijsko vlado. Jožef je imenoval Stefana Friedricha, bivšega načelnika vojnoministrskega oddelka, ministrskim predsednikom; general Tanezso je minister zunanjih zadev; dalje so imenovali: general Sehntzer-Wolkenbers vojnini ministrom, profesor Bleyer ministrom notranjih zadev, dr. C. Sillery ministrom za zdravstvo.

V vlado so prišli tudi člani takozvane segedinske protibolsheviške vlade. Friedrich je povabil (Dolje na 2. strani, 2. kolono)

KOLČAK ZOPET PORAZEN V SIBIRIJI.

Sovjetske čete so ujele 4000 mož in vplenile 50 strojnih pušk.

STAVKA NA SIBIRSKI ŽELEZNICI.

London, 8. avg. — Britiški vojni stan je v večerjnjem poročilu priznal, da so ruski boljševiki reokupirali Onego zapadno od Arhangelska; mesto in pristanišče je zdaj čvrsto v sovjetskih rokah. Poročilo se dalje glasi, da so boljševiki osvobodili zastopnika ameriške dobrodelne organizacije Y. M. C. A., ki je izpovedal, da se ujeti angleški vojaki nahajajo v Vologdi in godi se jim dobro. Angleži so bili ujeti ob času splošne desertacije ruskih prostovoljcev v Onegi pred par tedni.

Brezlično uradno poročilo iz Moskve, datirano 5. t. m., se glasi: "Sovjetske čete v Sibiriji so okupirale Čeljabinsk. Sovražnik je takoj zbral vse svoje sile in vpriporil protinapad. Po petdnevnem vročem boju, katerega je na nasprotni strani vodil osebnostni admiral Kolčak, je bil sovražnik premagan in naše čete so nadaljevale s prodorom. Ujeli smo 4000 mož in vplenili 50 strojnih pušk in oklopni vlak. Naše čete so že prodrele 22 milj vzhodno od Čeljabinska in prodirajo dalje brez boja.

Južna fronta: V okolici Min-ske se bojevanje nadaljuje na vsej fronti. V smeri proti Poltavi v Ukrajini so se naše čete umaknile 10 milj. Med bojevanjem okrog Kamiskina 2 in 3. avgusta so naše čete vplenile 16 strojnih in velikih zalogo vojnega materiala.

Peking, Kitajsko, 4. avg. — Nedavno tega je izbruhnila stavka železničarjev na sibirski železnici za hrbtno Kolčakovih čet. Stavka grozi z dalekosežnimi posledicami; ves promet, v številni vojaške vlake, počiva. Strajkarji zahtevajo, da dobe plačo v starem ruskem denarju in odklanjajo papirnate bankovce Kolčakovih čet. Zavezniški zastopniki v Sibiriji sklepajo, da ima stavka političen značaj.

London, 8. avg. — Admirallita je sinoči javila, da sta dva angleška rušilca potopila boljševiške submarinko v Baltičkem morju.

Stockholm, Švedska, 8. avg. — "Social Demokrat" poroča, da sta dospela dva ameriška parnika v Petrograd z živili za sovjetsko vlado.

PREDSEDNIK PRED KONGRESOM GLEDE DRAGINJE ŽIVILSKIH POTREBNOSTI.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je večerj popoldan stopil pred kongresom glede akcije za znižanje živil.

Imel je govor, v katerem je speliral na ljudstvo na večjo produktivno živilo in da je delavstvo upravičeno do večjih plač.

V svojem govoru nadalje zahteva, da se s profitarji postopno strogo po zakonih, ter da naj se uvede zopet vladna kontrola nad živili ter določanje cen istih.

VREME.

Chicago, in okolice: V soboto jasno in hladno. Lahki-severni in severovzhodni vetrovi.

VELEMESARJI POZVANI PRED SODIŠČE.

POROČILO JIH OBTOŽUJE, DA KONTROLIRAJO ŽIVEŽNE CENE.

Proti njim se uvede civilno in kazensko postopanje.

Washington, D. C. — Predsednik se je odločil, da se sodnijsko nastopi proti mesarjem, ker so kršili protitrustovske postavbe. Akcije proti njim takoj podvzame justični department.

Justični tajnik A. Mitchell Palmer je naznanil ta vladni odlok, ki tvori del programa, po katerem misli vlada nastopiti proti draginji. Za podlago pri sodnijskem postopanju proti mesarjem bo služilo poročilo obrtne komisije.

Mr. Palmer je rekel, da je zadovoljen, ker ima dokaze, da je velika mesarska petorica prelo-mila protitrustovske zakone, ker se lahko proti nji uvede civilno in kazensko postopanje.

Akcijo na sodišču proti mesarski petorici bosta vodila Charles F. Cline, državni pravdnik v Chicagu, in Isidor J. Kressel iz New Yorka.

Justični department bo obtožil petorico:

Da je uravnavala trg živine.

Da je omejevala meddržavne in mednarodne zalaganje z žvili.

Da je kontrolirala mesne cene in cene drugih živil.

Da je osleparila proizvajalce živil in konzumenta.

Da je uničila efektivno konkurenco.

Da si je osigurala posebne privilegije od železniških družb, živinovrejskih družb in mestnih občin.

Da je uganjala profitarstvo.

Poleg je justični tajnik še nazročil, da se nastopi proti mesarski petorici po postavi izraza leta 1918, ki prepoveduje nagromadnje živil, ker zvezna obrtna komisija obtožuje mesarje v svojem poročilu, da so nagromadili velike zaloge živeža.

Predsednik Wilson je pazno zasledoval preiskovanje manipulacij mesarske petorice po zvezni obrtni komisiji. Komisija pravi v svojem pismu na predsednika, da je pet velemesarjev — Swift, Armour, Morris, Cudahy in Wilson — si ustvarilo tako oblastveno pozicijo, da kontrolirajo trg, na katerem prodajajo svoje produkte, in da imajo usodo svojih konkurentov v svojih rokah.

Pismo nadaljuje, da niso gospodari le nad mesnimi produkti, ampak tudi nad drugimi produkti.

Mesarji so dalje ustanovili podrejene kompanije v Južni Ameriki s namenom, da kontrolirajo izvoz mesa in drugih produktov iz Južne Amerike v Zdrružene države in druge dežele.

Komaj je prišla v javnost vest, da bo vlada uvedla proti mesarski petorici kazenske in civilno postopanje, je mesarska petorica podala svojo izjavo.

Mesarji v teh izjavah povdajajo drug za drugim, da niso odgovorni za draginjo in da pozdravljajo, da se proti njim nastopi sodnijsko. Samoposebi se razume, da ni nihče pričakoval, da se mesarji priznajo krivim in padejo na kolena in prosijo odpuščanja. Mesarji imajo veliko denarja na razpolago in najeli bodo najboljšie advokate, da jim pomagajo iz kaše.

ZAMOREC LINČAN NA DVO-RISCU KAZNILNICE.

Cochran, Ga. — Neki neznan zamorec je pripovedoval zamorem na vlaku, da prihaja iz Chicaga in kaj se je zgodilo v Chicagu. Potegnili so ga iz železniskega voza in vtaknili v zapor.

Drugo jutro so ga našli obešenega na malem drevesu sredi jetniškega dvorišča. Oblistveni organi izjavljajo, da ne vedo, kdo je linčal zamorec.

ŽELEZNIŠKI DELAVCI POZVANI NA DELO.

NEKATERI VLAKI SO BILI ODPRAVLJENI ZAVOLJO STAVKE.

Wilson priporoča, da se delavci vrnejo na delo, da bodo uveljavljene njih zahteve.

New Haven, Conn. — Pasažirski vlak šte. 102 na New York, New Haven in Hartford železnici je odpravljen radi stavke delavcev v železniških delavnicah. Obredni in razgledni vozovi so odpravljeni pri vseh vlakih.

Chicago, Ill. — V sled stavke delavcev v železniških delavnicah je bilo na Chicagu in Northwestren železnici odpravljenih dvajset pasažirskih vlakov. Vlaki so vozili iz Chicaga v mesta v Iowi, Illinoisu in Wisconsinu. Če stavkarji podvzamejo ugodno akcijo, tedaj bodo vlaki takoj pričeli voziti.

Washington, D. C. — B. M. Jewell, poslujoči predsednik "Ameriške delavske federacije" je brzojavil štrajkajočim železniškim delavcem, da se takoj vrnejo na delo in čakajo na Wilsonovo akcijo glede uravnave mezd.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson se je pričel pečati z železniško krizo in je poveljal štrajkajočim železniškim delavcem, da se takoj vrnejo na delo in čakajo na Wilsonovo akcijo glede uravnave mezd.

Predsednik je informiral glavnega železniškega ravnanja, da obravna železniške delavce, da bodo njih zahteve uveljavljene po o-kolnostih, toda delavci se morajo vrniti na delo in priznati avtoriteto svoje organizacije.

Takoj po sprejemu predsednikovega pisma je ravnanje pozval s pismom stavkarje, da se vrnejo na delo.

V pismu na Jewella pravi Hinesnes, da se je položaj sestil, ker kongres ne mara podvzeti akcije in da se bo on razgovarjal z zastopniki železničarjev o zahtevah, takoj ko se delavci vrnejo na delo.

Vsa znamenja govore, da se železniška kriza konča hitro in brez nadaljnjih stavke, kajti železničarji so doslegli to, kar so zahtevali, namreč, da se njih zahteve takoj uvažujejo; ali se jim povzra mezd, ali pa znižajo živiljski troški.

SUPER-CIRKUS, BARNUM BAILY & RINGLIN'S BROS. V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Ta velecirokus, o katerem je bilo že poročano, je dospel v Chicagu in svoje predstave ima v Grant Parku. Priredjal bo vsak dan dve predstavi. Prva predstava je v soboto, t. j. 9. avgusta popoldne, in zadnja predstava bo 17. avgusta zvečer.

Ta cirkus je sedaj sploh največji na svetu. Posebno zanimiv je zverinjak, v katerem so razstavljene vse znamenitejšie živali. Rojaki, kateri se zanimajo za akrobate in telovadne vaje, zverinjak in podobne stvari, ogledajte si to znamenitost.

PLASTI POTASE ODKRIVE V PENNSYLVANII.

Wellsbore, Pa. — Neki John T. Vandusen je odkril tukaj bogate plasti potase. Nekoč je pobral košek odlomljene skale in ko so jo preiskali, so našli v nji tri odstotke potase. Napravili so hodnik v hrib in naleteli na plasti, v katerih je 44.8 odstotkov potase.

Če je količjak resnice na teh vesteh, bodo pričele divje špekulacije, kajti ta najdba je več vredna, kakor če bi bil kdo odkril zlato.

ŽELEZNIČARJI ZA ZBOLJŠANJE POLOŽAJA.

ZAHTEVAJO TAKOJŠNJO REŠITEV NJIH ZAHTEV.

Profitarji za sakrivilni ta položaj.

Washington, D. C. — Prvikrat se je zgodilo v zgodovini železničarjev, da so složno nastopili za zboljšanje svojega položaja. Štirinajst glavnih železničarskih organizacij je predložilo železniškemu ravnanju Hinesu zahteve železničarjev in obenem je izjavilo, da se organizacije ne strinjajo, da kongres imenuje komisijo, ki se bo bavila z njihovimi zahtevami, ampak da je treba takojšnje akcije.

Železničarji priporočajo, da kongres dovoli splošen našt za odvrnitev sedanje krize, da se odvrne splošna stavka, ki pride za neseljivo, če bodo zahteve železničarjev odklonjene.

Železničarji priporočajo, da kongres dovoli potrebni denar za povišanje mezde, kasneje se pa stvar izravna z dohodki, ki jih imajo železnice. Pomoč je torej potrebna je začasno.

Warren S. Stone, predsednik bratovščine železniških strojevodij, je dejal pred zborniškim odsekom za meddržavno trgovino, da organizirano delavstvo še nima napravljenega načrta za odpravo draginje, toda kasneje bo predlagalo, da se profitarji postavijo ob zid in ustrelje, ki so zakrivilni ta položaj. Z njegovo izjavo se popolnoma strinja tudi Frank Morrison, tajnik "Ameriške strokovne federacije."

Stone je ispraveval kongresnik Esch, predsednik odseka in Stone je odgovarjal, da železničarske bojazni niso protužne, da se železnice vrnejo pod staro kontrolo. Če kongres zavrne Plumbov načrt, tedaj bo delavstvo zavzelo taktiko, da pritise na kongres, da sprejme ta načrt.

Izjavil je sledeče: "Mi nismo zagrožili s stavko, nismo zahtevali povišanja mezde, ampak zahtevali smo znižanje živiljskih stroškov."

"Ne verjamem, da bo katera organizacija zastavkala, da izsili Plumbov načrt. Jaz mislim, da bodo organizacije stavkale, če se nič ne stori za povišanje mezde ali za znižanje živiljskih stroškov. Če znižate živiljske stroške, ste razvzljali ves problem industrijskega nepokoja."

V razgovoru o draginji je Stone dejal, da ispravnijo vsaki dan v Clevelandu od osemnajst do dvajset železniških voz zelenjave na smetiščih samo radi tega, da obdrže visoke cene.

Kongresnik Winslow je vprašal Stonea, če naj kongres kaj stori za odpravo draginje, nakar je Stone odgovoril:

"Kongres je lahko že pred meseci videl, kaj prihaja. Kongres je bil preveč zaposlen z igranjem politike, pa se ni spomnil navadnega ljudstva. Če ni bilo postav, da se reši ta problem, tedaj je bilo treba sprejeti postavbe."

Predsednik Esch je vprašal Stonea, če ima kakšno konkretno sugestijo in Stone je odgovoril:

"Mislim, da bi lahko ponudili precej sugestij. Mogoče se zgodi, preden končamo, da priporočimo oddelke strelcev za nekatere ljudi."

Odgovarjajoč na vprašanja kongresnika Sandersa iz Indiane je rekel, da prihaja čas, ko bo vlada določila ceno premoget, da se bodo nekateri ljudje obogatili, drugi pa umrli.

"Delavstvo zahteva, da Ameriška postane dom industrijske svobode, kakor je dom politične svobode," je rekel Stone s povdankom.

Polet iz Madrida v Rim.

Rim. — Avijatik Stoppani je v sredo priletel iz Madrida v Rim, ne da bi se bil ustavil med potjo. Polet je trajal devet ur. Letel je preko Lyonsa, Marsela, Spezie in Pise.

VELEPROFITARSTVO CVETE VSEPOVSOD.

LJUDSTVO JE OKRADENO.

Komisija pravi, da prevelik profit prejema vsi od mesarjev dolgi do trgovcev.

Washington, D. C. — Zvezna obrtna komisija je podala poročilo o čevljarški industriji, ki dokazuje jasno kot beli dan, da prejema mesarji, usnjarski tovarnarji in trgovci previsok profit. Poročilo se nanaša na podatke od leta 1914 do 1918.

Časnikarskim poročevalcem je bilo nemogoče prejeti poročilo v celoti, toda predsednik je odredil, da se odda poročilo takoj v tisk in nemudoma predloži kongresu.

Kongresnik Igoo iz Missourija je imel pripravljeno resolucijo, da komisija dobi nalogo, da preišče čevljarško industrijo. Skušal je večkrat, da se prizna nujnost resolucije, toda uspeha ni dosegel.

Komisija našteva dobiček in pravi, da bi se dobilo nekoliko od-pomoči proti neznosnim cenam, ki jih plačuje ljudstvo, če bi dosegel, no izvajali postavbe, ki so bile sprejete proti monopoliziranju industrije. Mesarjem bi moralo biti prepovedano se pečati z usnjarsko industrijo.

Komisija dalje dokazuje, kako so mesarji podražili koe za usnje, da so imeli večji dobiček.

Čevlji so se dražili po poročilu komisije na tale način: Najprvo je vzel mesar deseteren profit, to je storil tudi usnjarski tovarnar, čevljarški industrijsalec ni hotel zaostati za njim, končno jih je pa podražil še trgovec.

Delavci, ki je kupil čevlje, je pa plačal račun za vse štiri, če ni hotel hoditi bos.

In če delavci zahteva povišanje mezde, tedaj ravno mesar, usnjarski tovarnar, čevljarški industrijsalec in trgovec skupaj vplivajo, da je delavci nikdar sit potruhi, ki povzroča nepokoj v industriji s svojimi zahtevami. Neveda poročilo zvezne komisije, ki je nepristransko, dokazuje, da so nepokoj v industriji zakrivila lakomni in požrešni profitarji, ki se nikdar ne zadovoljijo s profitom, čeprav je denarna močnja še tako polna, da popuščajo švi na nji.

Zvezna obrtna komisija je stori-la veliko uslugo ameriškiemu ljudstvu, ker je s svojim poročilom razgalila profitarje, da stoji razkrinkani pred vsem ameriškim ljudstvom, tako da ne morejo utajiti profitarstva.

Chicago, Ill. — Cena krompirju v prodaji na debelo je zopet poskočila. Sto funtov krompirja se je podražilo od 35 do 75 centov. Če je kupec vzel železniški voz krompirja, je plačal sto funtov po \$4.25.

Trgovci na debelo se izgovarjajo, da ni novega krompirja na trg in da bo minilo še nekaj tednov, preden pride krompir iz držav Wisconsin in Minnesota na trg.

Neki trgovci na debelo že zdaj prerokuje, da krompir letos ne bo tako po ceni, kot je bil lani, zato je najboljšie, da si vsakdo napravi zalogo krompirja, ko bo po treh tednih pričel prihajati krompir na trg.

Če bi se res ljudje ravnali po nasvetu trgovca, kaj bi se zgodilo? Cena krompirja bi pričela lezti navzgor, ko bi prihajal v največji množini na trg, trgovci bi pa podražitev krompirja zagovarjali s pretvezo, da je zahteva po po krompirju tako velika na trgu, da pošiljave ne zadostujejo, da jo krijejo.

Tako se ta igra z navijanjem en ponavlja skozi celo leto.

Poverilnice bolgarskih delegatov so v redu.

Pariz. — Komisija mirovne konference je v pondeljek pregledala poverilnice bolgarskih mirov-nih delegatov in jih našla v redu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasila po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 na tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oštepanju n. pr. (Julija 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Pomnila je pravica, da se vam ne ustavi list.

BESEDE IN DEJSTVA.

Kolčak in njegovi oporniki doma in v tujini skušajo vsemu svetu dokazati, da so skozinskoz demokratični od temena do tal. Oni izjavljajo, da se bojujejo za vpostavitve demokratičnega režima v Rusiji. Da dokažejo, da mislijo resno na vpostavitve demokratičnega režima v Rusiji, so napravili v zadnjem času tudi več obljub. Med temi obljubami najdemo zagotovilo, da bodo svet posedovali tisti, ki ga obdelujejo, da se izdeluje volilni zakon, po katerem bodo izvoljeni poslanci v ustavodajno skupščino.

Pustimo na strani kot argument, da je Kolčak bil nekoč opornik carjevega režima in si oglejmo dejstva, ki jih navajajo proti Kolčaku Kerenskijevi pristaši, nasprotniki boljševikov, o katerih smo lahko prepričani, da ne podpirajo Lenina in Trockija. Iz teh dejstev lahko spoznamo, da je Kolčak vse kaj drugega, kot človek, ki misli resno na to, da uvede v Rusiji demokratični režim.

Dejstva so sledeča: Sedanji ministrski svet pod diktatorstvom Kolčaka je bil minolo jesen v boju s sibirsko zbornico, ki je predstavljala postaven in demokratičen zastop dežele, da se polasti moči, ko se je ruska demokracija tudila, da ustanovi skupno protiboljševiško vlado. Še več! Ta ministrski svet je intrigiral proti narodni konferenci v Ufi iz enostavnega vzroka, da si prisvoji vladno moč.

V sporazumu in s sodelovanjem sibirskega ministrskega sveta in Kolčaka, ki je bil vojni minister, je bil vržen direktorat petih ministrov, ki ga je izvolila vseruska konferenca v Ufi, štiri dni prej, preden je bil pripoznan od zaveznikov, kot moč v boju proti boljševikom in Nemčiji.

Temu izdajalskemu "coup d'état" je sledila naša razpustitev sirske zbornice. Pogaženi so bili občinski in provincijalni zastopi, ki so bili skozinskoz demokratični. Sledilo je preganjanje tiska, potlačanje svobode govora in zborovanja. Sledile so aretacije in aretirali so poslance ustavodajne skupščine, ki so bili demokratični ljudje, protiboljševiški in tudi nasprotniki Kolčaka.

Odpravljena je bila splošna in enaka volilna pravica in vsiljena nova "volilna pravica", po kateri se osem odstotkov prejšnjih volilcev ni imelo volilne pravice.

Sprejet je bil izredno strog kazenski zakon za ljudi, ki so vstopali za politično svobodo.

Kmetom je bil vzet svet in zopet vrnen starim lastnikom, kjer je bilo mogoče izvesti to v pasu, ki ga je zasedel general Denikin, orodje Kolčaka.

To so dejstva, ki jih naštevajo ruski demokratični elementi in ki v žarki luči kažejo, kdo je Kolčak, da njegove besede o demokraciji niso nič drugega, kot prazne obljube in bobneče fraze, s katerimi misli Kolčak prevariti rusko ljudstvo za vse pravice, ki mu jih je prinesla ruska revolucija. Ali ta dejstva tudi govore, zakaj se rusko ljudstvo tako trdnovratno bojuje proti Kolčaku in zakaj Kolčak žanje poraz za porazom na bojišču.

Kolčak je uničil demokratsko sibirsko vlado. Ta fakt govori glasnejše kot vse besede, da je Kolčak nazadnjak in velik nasprotnik demokracije.

O tem ni danes več dvoma, ker je ruska demokracija prišla na dan s neovrgljivimi dokazi.

Vsa Kolčakova dejanja dokazujejo, da so v nasprotju s tem, ker razumemo pod besedo demokracija in da je Kolčak ostal po svojem političnem prepričanju to, kar je bil ob času carskega režima v Rusiji — nasprotnik vlade od ljudstva, po ljudstvu in za ljudstvo.

Kruha, kruha in ne politika. — V tej dobi neznohe draginje se ljudstvo veliko bolj zanima za živčne cene, kot pa za strankarsko politiko, ko mora gospodinja vsak cent desetkrat obrniti, preden ga izda.

Ljudstvo pričakuje, da se res nekaj in hitro stori za odpravo draginje, zato se ne zanima za poteze političarjev, s katerimi napeljuje vodo na svoj mlin, da bodo lahko pri prihodnjih volitvah bliščali kot ljudski odrešeniki.

Če ne odpravimo vzrokov, kaj? — Z bajoneti, policijo in krogami se lahko potlačijo plemenski boji, ali če ostanejo vzroki za plemensko sovraštvo, tedaj tleča iskra plemenskega sovraštva zopet nekega dne vzplamti v požar. Sila le za trenotek potlači plemenske boje, zato pa skrbimo, da odpravimo vzroke, ki povzročajo plemensko sovraštvo.

DOPISI.

La Salle, Ill. — Svoječasno se je poročalo, v listih, da M. ni Sloveni v La Salle najraje pozdravili našo naselbino v glavno mesto države Illinois. Tudi jaz bi ne bil imel nič proti temu, ako bi se vsi rojaki strinjali z menoj.

Delavci v tukajšnji okolici napredujejo, kolikor nam prepušča čas in razmere. Živimo v i-deji, da je tudi korak k napredku, ko prisilimo delodajalca, da nam zboljša plačo. Gotovo je tudi to napredek, da ima človek vsaj kaj za žolodec in da lažje pokriva nagoto. Toda bos od pete do vratu je človek lahko hodil samo v nebeškem rajnu. Na zemlji med civiliziranimi ljudstvom je pa pod kaznijo prepovedano. Toda druga stvar je, katera nas teži, kje dobiti sredstva, da bi človek v resnici živel kot človek.

Delavcem v tukajšnji cinkarni se je menda že zdelo smešno, da bi delali za tako malo plačo v tej neznosni draginji. Radi tega so meni nič tebi nič ustavili delo. Ali niso to pravi rokomalharji, mogoče še celo — bog nas varuj in sv. Marijeta — sami boljševiki? Ti nepridipravi zahtevajo celo šesturno delo, kot pred vojno, pri valjarih namreč, za delo zunaj pa osemurno. Zahtevajo tudi zvišanje plače, za koliko odstotkov, mi ni znano. Za dva vojne je družba plačevala delavcem nekaj "bonus". Toda, kakor hitro je bilo vojne konce, tako hitro je bilo tudi bonus konce. Seveda delavci zahtevajo sedaj zaostalo doklado. Jaz razumem bonus za nekako doklado, da duše v peklu bolj garajo. Sploh, od podpisane premije je moral biti vsakdo zadovoljen, da je smel za dva "lita" na teden po-nižno prositi. No vendar so se stvari sedaj nekoliko izpremenile oziroma uredile. Družba in rokomalharji so se "uglilali", priznajo jim je šesturno delo in tudi plačo so zboljšali. Edino "bonus" delajo še najvišje "pragmatico". Uradniki družbe pravijo, da morajo prej skillesti sejo delničarjev, da bodo preračunili, ako je mogoče izplačati kak bonus. Toda po mojem mnenju in stavim tudi glavo, ako pravno imam samosno, da bodo, ako bodo kaj dolgo časa "računali", sklepni račun taki, da je družba napravila za toliko in toliko tisoč izgube. Razumno, da so krivi vse te izgube sami rokomalharji, ki ni ne delajo, vrtijo se s avtomobili, živijo razkošno in valja jo se v denarju. Ubogi delodajalci imajo pa vedno izgubo in so morajo od izgube živeti in rediti, kot mesarji v starem kraju.

Delavec, kdo je kriv, da so splošne delavske razmere tako slabe? Popolnoma sam, ker ne čita dobrih podučnih časopisov. Seveda, to ti je deveta briga. Pravijo, da časopis lažejo. Ne rečem, da je vse resnica, toda presodi sam in kar najdeš dobrega, koristnega obdrži, ker v gotovem času bodeš rabil kot orožje v obrambi proti onemu, ki te izkoristi, ki te ima za sužnja. Zapomni si pa eno: Človek, ki ni ne čita tudi nič ne ve.

Sedanji čas so najburnejši v zgodovini. Svetovna vojna je deloma že končana in sedaj smo v dobi prehoda iz vojnega stanja v normalne čase. Jugoslavo pa čaka še večja naloga, ureditev nove države, katera naj bi bila tako urejena, da bi tudi koristila delavskemu slojem. Marsikateri Slovenec ima namen povrniti se v staro domovino, kakor hitro bo tam vsaj nekoliko urejeno. Toda malokdo pa premisli, kdo da tvori dobro urejeno državo? Državljanji sami. Kakoršni so državljani, taka je država. Država, kot je bila prejšnja Avstrija ni imela nič dobrega za delavstvo. Razbila se je na drobne kose. Nekaj teh ostankov smo dobili tudi mi in dali ime "Jugoslavija". Toda samo s tem imenom pa ne smemo biti zadovoljni, ampak delovati moramo tako dolgo, da se bo imenovala "Jugoslovanska federativna republika". Ako bi ostala taka, kot je sedaj, bi ne bila nič boljša, ako ne še slabša, kot je bila prejšnja Avstrija. Delati moramo, da se ustanovi republika, katera bo ščitila pravice delavcev. Valed tega pozivljam vse delavce v La Salle in okolici, da se polnoštevilno udeležijo prihodnje seje JRZ, katera se vrši dne 17. avgusta popoldne ob drugi

uri v prostorih "Slov. Nar. doma."

Končno naj omenim še, da je društvo "Slovenski narodni dom" privedlo tretjega avgusta veseliho na prostoru za bolnišnico, kot že običajno. Klub pretekemu slabemu vremenu je bila udeležba še precej povoljna in društvena blagajna se je opomogla za lepo vsoto. V imenu društva "Slovenski narodni dom" se najskrenejše zahvaljujem vsem udeležencem te veselice.

Kakor je že splošno — znano, prodaja rojak Fred E. Hoefler trgovino, katero ima v prostorih "Slovenskega narodnega doma". Omenjeni rojak ima dve trgovini in je radi tega z delom preobložen. Svetujem rojakom, kateri čutijo kaj podjetnega duha v sebi, da naj prekupijo to trgovino. Pozivljam jih tudi, da se polnoštevilno udeležijo prihodnje seje, katera se vrši 17. avgusta, da se o tej stvari bolj natančno pogovorimo. Udeležite se sploh bolj redno mesečnih sej, katere se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob tretji uri popoldne. Na avidejnih 17. in 24. avgusta v "Slovenskem narodnem domu". Poročevalec.

Min. — Nabiranje prostovoljnih prispevkov za tukajšnji "Slovenski dom" napreduje prav dobro. Prvo nedeljo so nabrali prostovoljnih prispevkov \$1713.75. Le tako naprej in naš dom se bo kmalo vremenil!

Tukaj se je poročil dobroznani rojak John Kokalj s gđ. Zabukovec iz Chicago. Rojak Kokalj je prej bival v Chicagu kjer se je seznanil s gđ. Kokalj, katera je prišla sem pred par tedni. Ostal bo menda tukaj le nekaj mesecev in potem se vrne nazaj v Chicagu. Želim jima obilo sreče v novem stanu. Poročevalec.

Lorain, O. — V tukajšnji naselbini se je pričelo veliko zanimanje za 24. avgust in vsakdo se že vprašuje, kaj bo tako znamenitega na ta dan. Nekateri pravijo, da bo velika slavnost nekeje v "Kalmi Vodi" blizu slovenske meje, kjer Američke. —

Collinwoodu namreč praznujejo na ta dan slavnostno otvoritev "Slovenskega doma" in upam, da prepričan sem, da se bomo mi tukajšnji udeležili te slavnosti v polnem številu. Sicer nas pa vedno tudi dolžnost, da se udeležimo te slavnosti v kolikor mogoče velikim številu. Posebno opozarjam delničarje tukajšnjega "Slovenskega doma", da se vsi do zadnjega udeležijo slavnosti v "Kalmi Vodi" ter se prepričajo na svoje lastne oči, kaj premore zavednost in solidarnost slovenskega delavca. —

Kakor se razvili iz predpriprave obeta biti program slavnostne otvoritve "Slovenskega doma" v Collinwoodu nad vse zanimiv.

Na ti slavnosti sodeluje tudi tukajšnja slovenska godba.

Opozarjam rojake v tukajšnji naselbini in okolici, da sem preskrbel vse potrebno, da bomo imeli posebno karo od tukaj do Collinwooda in da prodajam vozne listke še sedaj. Voznja stane \$1.50 sem in tja. Vsakdo, kdor se namerava udeležiti te slavnosti, naj se oglasi pri meni v tednu od 10. do 17. avgusta in ne pozneje, da zamorem ukreniti vse potrebno glede vožnje in naročiti potrebno število kar.

Upam, da se bodo rojaki, kateri se nameravajo udeležiti te slavnostne otvoritve, priglasi ob pravem času.

Rojaki, pozivljam vas, udeležiti se slavnostne otvoritve "Slovenskega doma" v Collinwoodu v kolikor mogoče velikim številu. Kajti najbrže bomo obhajali enako slavnost tudi v tukajšnji naselbini prihodnje leto.

Louis Prezelj.

Woodrow, Minn. — V tukajšnji rudarski naselbini je izbruhnil štrajk rudarjev, kateri zahtevajo povišanje plače za 15 odstotkov. V tukajšnji okolici je en sam železni rudnik.

Opozarjam vse rojake, da naj nikar ne hodijo sem za delom, da ne dobe stavkokaškega imena.

Delavci so neorganizirani in kako bomo izšli iz te stavke bom poročal pozneje.

Opozarjam vse stavkarje, da naj se zadrže popolnoma mirne, naj se nikar ne dajo izzivati, nikakor naj pa ne uganjajo kakih neumnosti, ki več škodijo stavkarjem kot pa koristijo.

Stavkar,

LENIN JE ODGOVORIL NA ŠTIRI VPRAŠANJA.

Pravi da prva naloga sovjetske Rusije je, da odloži ameriško-japonsko invazijo.

"MILJARDA LJUDI ODOBRA VA SOVJETSKO USTAVO."

Budapešta, 1. avg. — (Zakasnelo). — Edward Bing, zastopnik ameriške časnikarske agenture "United Press", je imel zadnje dni brzojavni intervju s Nikolajem Leninom, načelnikom ruske sovjetske vlade. Bing je zastavil Leninu več vprašanj potom brezličnega brzojava, na katera je Lenin takoj odgovoril pod pogojem, da bo njegov odgovor priobčen v Združenih državah brez vsakih popravkov.

Vprašanja in odgovori so: Prvo vprašanje: Kakšno je vaše politično stališče napram Združenim državam in Japoniji?

Odgovor: Naš prvi politični cilj je, da odbijemo stranotno, kriminalno in banditsko invazijo Rusije, ki je izvršena s namenom, da obogati ameriške in japonske kapitaliste. Večkrat smo že ponudili mir Ameriki in Japoniji, ali niti odgovorili nam niso, pač pa nadaljujejo vojno proti nam, pomagajo Denikinu in Kolčaku, plenijo v Murmansku in Arhangelsku in zlasti pustoljijo v vzhodni Sibiriji, kjer nudijo ruski kmetje najbolj junaški odpor napram kapitalistični brigandaciji. — Naš gospodarski cilj je doseči bratsko zvezo delavcev vseh držav brez izjeme, vstavi Ameriko in Japonijo.

Drugo vprašanje: Pod kakšnimi pogoji bi vi sklenili mir s Kolčakom in Mannerheimom?

Odgovor: Naši pogoji so bili že večkrat objavljeni. Ameriški poslanec William Bullitt se je na primer pogajal s nami — in osebnost tudi z menoj — v Moskvi v imenu vlade Združenih držav. Naša krivda ni, če ameriška vlada in vlade drugih držav neboje objaviti Bullittovega poročila, ki ga je predložil Wilsonu v Parizu, s čimur prikrikuje resnico. Naši mirovni pogoji so bili tudi sporočeni v pismu na Nansena. Omeniti hočem, da naš temeljni pogoj je, da je sovjetska Rusija pripravi na vse dolgeve Franciji in drugim državam pod pogojem, da podpišejo resnični mir, to je mir — formalno podpisan in odobren — z Anglijo, Francijo, Italijo, Japonijo in z Združenimi državami. Kolčak, Denikin, Mannerheim in drugi niso drugo, kakor orodje zaveznikov.

Tretje vprašanje: Ali je sovjetska vlada spremenila svoj program odkar ste vi na čelu te vlade? Ako je, v koliki meri?

Odgovor: Sovjetska vlada ni imela reformističnega programa, temveč revolucionarnega. Reforme se morejo zahtevati le tam, kjer se vlada gospodnjuje razred, valed česar ima reformistični program mnogo točk in podrobnosti. Naš revolucionarni program sestoji, ob kratkem rečeno, iz ene točke, namreč: Strmoglavljenje kapitalistične in veleposestniške oblasti in osvoboditev delavske mase iz jarma izkoriščevalcev. Tega programa nismo nikdar spremenili. So pa razne druge naredbe za dosego našega programa, ki jih spreminjamo od časa do časa, toda rabil bi debelo knjigo, če bi hotel naštet vse te naredbe. Navesti hočem le eno vado spremembo v naši taktiki glede na uideenje resistene izkoriščevalcev izza revolucije z dne 17. julija 1917. Sprva nismo niti ustavili kapitalističnih listov in najmanjšega govora ni bilo o kakšnem terorizmu. Osvobodili smo več Kerenskijevih ministrov in tudi Krasnova, ki je vodil vojno. Se le potem, ko so pričeli kapitalisti razvijati protirevolucijo, smo pričeli trdo nastopati. Bil je odgovor proletarijata na akcijo buržoazije, kakršno so vodili in še vodijo nemški, angleški, francoski in japonski kapitalisti, ki bi radi postavili izkoriščevalce na zraj na tron v Rusiji. Angleško-francoski denar podpira Čehoslovake, nemško-francoski kapital pa Mannerheima na Finskem. Neuspešna zarota je imela namen okupirati Petrograd s pomočjo avstrijskega poslanstva, ki je imel na razpolago angleški in francoski denar.

Četrto vprašanje: Kakšnega mnenja je gibanje, ki ga vodi so-

vjetska vlada v Indiji, Afganistanu in v drugih mohamedanskih deželah?

Odgovor: Gibanje je ravno takšno, kakor med neruskimi narodnostmi v Rusiji. Manjšim ljudstvom smo pomogli do avtonomnih republik v mejah Rusije. Mi pomagamo vsakemu narodu v boju za neodvisnost. Dalje je naša naloga, da seznanimo ljudstva z našo sovjetsko ustavo, ki na nareče kapitalistov ugaia več kot tisoč milijonu ljudi na svetu, podjarmljenim v kolonijah, potlačanim in oropanim vseh pravice. Naša ustava jim ugaia bolj, kakor pa zapadnoevropske in ameriške ustave buržoazno "demokracije", ki bi radi spravile v jarem nekaj "civiliziranih" kapitalističnih držav stoternomilijonske mase ljudstva v azijskih in afriških kolonijah.

STAVKA, ČE NE UMAKNEJO STRAS IN KLAVNIŠKEGA OKRAJA.

Chicago, Ill. — Dva in trideset tisoč klavniških delavcev je pripravljen prenehati z delom, če ne umaknejo iz klavniškega okraja vojaških čet in policajev.

Delavci so izvolili svojo deputacijo, da govori z županom, toda deputacija ni mogla najti župana v njegovi pisarni in raznih klubih. Policijski podnačelnik neče umakniti policajev iz klavniškega okraja, dokler ne prejme od župana tozadnega navodila. General Dickson je podrejen civilnim oblastim in ne umakne svojih čet, dokler mu civilne oblasti ne ukažejo, da so njegove čete nepotrebne.

Vojalske čete so odšle na mesarje v klavniški okraj, češ, da postoji nevarnost, da bo do zamorski delavci, ki delajo v klavnicah, napadeni.

Voditelji strokovno organiziranega delavstva izjavljajo, da ni najmanjše nevarnosti, da delavci napadejo zamorske delavce. Voditelji so celo obljubili, da bodo sami skrbeli za varnost vsakega organiziranega zamorskega delavca.

Ko je šlo tri tisoč zamorskih delavcev na delo, je bilo na strah 1.500 policajev, polk rezervne milice in 150 posebnih deputijev. Nikjer ni bilo opaziti najmanjše plemenske mrtnje. Slišati je bilo nekaj klicev, a ti niso veljali za morcem, ampak strahom. Ali ob istem času je zastavkalo okoli pet tisoč belopolnih delavcev, ki so protestirali, da delajo pod policijsko protekcijo.

Johnson, tajnik delavske strokovne organizacije, je rekel: "Zadnji petek smo šli, jaz, Martin P. Murphy, predsednik klavniškega delavskega sveta, John Kikulski, organizator "Ameriške delavske federacije" k policijskemu podnačelniku Alecku in mu svetovali, da skliče sejo delavskih zastopnikov, mestnih uradnikov in sodnika Aischulerja, kajti prepričani smo, da ne ustavimo le plemenskih bojev, ampak da odgovornost za plemenske boje postavimo tje, kamor spada: pred mesarje in ne pred delavce unije."

OSOBNI POLJSKI PRIDELEK V LETOBNEM LETU.

Chicago, Ill. — Po poročilih bo letošnji poljski pridelek veliko večji, kot je bil lamsko leto. Naslednje številke nam najbolj jasno kažejo letošnji poljski pridelek z ozirom na lamsko leto:

	1917	1918
Poljski	1,091,671,000	1,171,000,000
Prostina	1,398,000,000	1,398,000,000
Koruzna	2,829,817,000	5,522,000,000
Jelmen	222,379,000	222,000,000
Riž	222,379,000	222,000,000
Lan	12,339,000	14,857,000
Re	26,125,000	26,125,000
sem. (ton.)	112,475,000	95,425,000
Krompir	227,917,000	406,125,000
sladkoraz		
ovce (ton.)	7,000,000	8,000,000
Skupaj (t.)	10,617,000	31,625,000

Iz navedenih števk se razvili, da je plemični koruzni, riž, riž, riž in sladkorne pese pridelek večji, dočim je drugi pridelek nekoliko nazadovai. Toda kljub večjemu pridelku grede cene navzgor pri ravno teh pridelkih. Toda niti to poročilo ni zanesljivo, ker se gotovo interesi majo zavarovati, da ljudstvo ne vse natančnega pridelka, ker bi se mogli potem navljati cen živilom.

POZOR! NA DATUM pridelka oziramo se "Prosveta" in pogledati na tisto, da vam je to

Inozemstvo.

Enaka plača za moške in ženske na Danskem.

Kodani. — Državna mednarodna komisija, ki je po nalogu parlamenta preiskovala industrijske neenake na Danskem, je priporočila parlamentu, da sprejme zakon, ki bo jamčil moškim in ženskam enako plačo za delo enake vrste. Komisija izvaja v dolgem poročilu, da so se delavke izkazale ravno tako sposobne pri delu kot moški, kjerkoli so kompetirale z drugim delom, vsled česar je pravičnega, da prejmejo enako mezo.

Manjšina komisije je izdala poročilo proti enakosti plač na temelju, da povišanje ženskih plač bo povzročilo, da bodo žene še bolj zamerjale dom in sile v gospodarstvu ter izpodrivale moške.

Tracija bo internacionalistna.

Pariz. — Kakor kažejo najnovejša znamenja, bo spor med Grško in Bolgarsko za posest Tracije rešen s tem, da te pokrajine dobi Grška. niti Bolgarska, temveč pripade Carigradu in pride pod upravo v imenu lige držav. Italija je zadnja država, ki je umaknila svoje simpatije za aneksijske Tracije v prid Grške in za dovoljuje se, da Združene države prevzamejo mandat Carigrada, Tracijo in Dardanelami vred.

Dejstvo je uničilo letino na Poljskem.

Variava. — Hudi deževni nali-vi v juniju in juliju so naredili velike škodo pridelku letošnjega žita v mnogih krajih Poljske. Pomikanje kanalov v ruskem delu Poljske je tudi krivo povodni. Poljedelski ministri poljske vlade pravi, da se bo pridelek krompirja znižal vsled deževja za 20 odstotkov, pridelek žita pa za 40. Krme je bilo samo v juniju uničeno 75%.

Problem prehrane na Poljskem je radi tega postal še bolj kritičen.

Slaba letina na Angleškem vsled suše.

London. — Anglija bo imela leto zelo revno letino radi hude suše, ki je trajala šest tednov. Od 1. maja do srede junija ni bilo v vsej Angliji niti kapljice dežja in pridelek sena, pšenice, ovsu in jčmeni je zelo padel. Glasoviti zeleni travniki so postali rujavi in zelenjava je bila skoraj vsa uničena. Vlada je sklenila importirati kolikor največ mogoče živil iz Združenih držav, Argentine in Avstralije, da nadomesti izgubo doma.

Gompers je obiskal francoske delavske voditelje.

Pariz. — Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, je prišel v Pariz iz Amsterdama in obiskal razne delavske voditelje. Prihodnji teden se bo mudil na Angleškem. V pogovoru z žurnalisti je Gompers dejal, da mednarodni delavski kongres nimajo področja za amandiranje delavskega čarterja v mirovni pogodbi.

Pankhurstova obdolžena zveze s boljševiki.

London. — Sylvia Pankhurst, hči znane vodilne angleške sufražetke, ki je tudi sufražetka in radikalna zagovornica delavstva, je obdolžena po vladnih detektivih, da je prejela od Bela Kuna \$30.000 v ruskem zlatu za financiranje revolucionarne propagande na Angleškem. Po izjavi detektivov je denar prinesel iz Ogrske neki norveški radikalec po imenu Zacharissen, katerega so oblasti deportirale.

Pankhurstova taji, da je prejela kakšen ruski denar, priznava pa, da je imela sestanek z omenjenim Norvežanom.

Francosi okupirajo Coblenco. Coblenco, Nemčija. — Ameriške čete, ki so držale Coblenco odkar je bilo podpisano premirje, se mogoče umaknejo iz tega velikega mesta ob Reni in ga prepuste Francozom. Francoske vojaške oblasti so sugestirale, da je Coblenco preveliko mesto za Američane, ako ne bodo ameriške okupacijske čete na levem bregu Rene štele več kot 8000 moč, kakor se govori. Vrhovni zavezniški vojni svet v Parizu bo odločil, kje se bodo nahajale ameriške čete za dobo dokler Nemčija ne izpolni mirovnih pogojev.

Brigadir-general Fred W. Sladen je imenovan poveljnikom ameriške okupacijske armade ob Reni. Ker bo imela Francija največjo garnizijo okupacijske armade v zasedenem delu Nemčije, bodo ameriške in angleške čete pod francoskim vrhovnim poveljstvom. Garnizije vseh treh velesil bodo imele posebno in enako uniformo.

Oporišče ameriške garnizije bo v Antverpu, kjer bo nastanjenih okrog 100 častnikov in prostakov. Vse potrebščine za garnizijo bodo izkrcane v Antverpu in odtam pojejo na brodovih po reki Reni na lice mesta.

Izseljevanje Nemcev v Mehiko in južno Ameriko.

Berlin. — Tukaj se je organizirala družba z imenom "Koloniale Handels und Farmgesellschaft", katere namen je voditi in financirati izseljevanje Nemcev v Mehiko, Argentino in Paragvaj. Družba je izdala brošuro, v kateri pravi, da je gospodarsko življenje v Nemčiji vsled vojne in revolucije tako razpadlo, da bo na tisoče Nemcev primoranih iskati srečo na tujem. Družba je v zvezi z vladami omenjenih ameriških držav in izposlovala je, da dobe naseljenici na razpolago gotova zemljišča, ki so zelo prikladna za poljedelstvo in živinorejo. Svet bo parceliran in vsak naseljenec vzame toliko kolikor bo mogel obdelati. Družba bo tudi prodajala orodje in živino naseljenecem.

Okupacija Petrograda je zdaj preložena na december.

Berlin. — Angleški častniki, ki rekrutirajo prostovoljce med radikali ujetniki v Nemčiji za protiboljševiško kampanjo na estonski fronti, so mnenja, da bodo bele čete vzele Petrograd enkrat sredi oktobra ali najkasneje v decembru t. l., ako čete dobe dovolj potrebnega orožja, streliva in oklopnih vozov od entente. Estonska fronta je še sto milj oddaljena od Petrograda. Če ne pade Petrograd pred zimo, tedaj — tako pravijo Angleži — ni več upanja, da bodo boljševiki poraženi.

ZDružene države zahtevajo, da Rumunci prenehajo z ropom.

(Nadaljevanje s 1. strani.) tudi nekaj socialnih demokratov, da se pridružijo novi vladi." London, 8. avg. — Z Dunaja javljajo, da je rumunski kralj odložil svoj prihod v Budapešto, ker se boji napada na vojaški življenje. 70.000 rumunskih vojakov je vtaborjenih v Budapešti in okrog mesta. Včeraj je bilo izpuščenih 600 buržoazijcev in raznih protirevolucionarjev, ki so jih prej zaprli komunisti.

Pariz, 8. avg. — Zavezniki mislija javlja iz Budapešte, da so rumunske čete v sredo prekorale Donavo in invadirale trgovski del mesta, ko je bil zavržen njihov ultimatum novih pogojev za premirje. Rumunci so ugrabili živila in drugo blago, kar so ga dobili in ga naložili na vlake, ki so po tem odinili proti Rumuniji. Poveljstvo rumunskih čet je prepo-vredalo objavo Clemenceaujeve protestne note v rumunskih listih. Ogrski socialisti še vedno upajo, da zavezniki ne bodo dovolili rumunske okupacije niti režima reakcionarnih Habsburžanov. Rumunci so tudi uvedli svojo blokadno okupirane dežele. V Budapešti se vrše nepopisna nasilstva. Rumunski vojski pretepaajo mirne prebivalce, pošiljajo ženske in udirajo v stanovanja pod pretevzo, da iščejo skrite orožje.

Berlin, 8. avg. — Po vesteh z Dunaja je zavlada na Ogrskem belu teror najhujše vrste. Pristajši prejšnjega avtokratičnega in monarhističnega režima, ki so se doslej skrivali na deželi ali v gozdu, so se vrnili in pričeli z grozovitimi progami komunistov. Člani takozvane "segedinske vlade" so izdali apel na kmete, da naj ovadijo vse tiste, ki so sodelovali v sovjetih, kdor se ni prijel. Za ovadbe so razpisane velike nagrade. Monarhisti so tudi organizirali "potujoče sodišče", ki potuje od mesta do mesta in od vasi do vasi, koder se vrši lov na revolucionarje. Ujete revolucionarje seveda šaka krogi ali vislice.

— Sedaj lahko naročite list "Prosveto" svojem v stari domovini. List za stari kraj stane za celo leto \$7.00, za pol leta pa \$3.50.

STAVKA GLEDALIŠKIH IGRALCEV.

New York, N. Y. — Tukaj je zastavljeno nad ste gledaliških igralcev in igralke in štirinajst glavnih gledališč je bilo vsled stavke zaprtih. Igralci so obvestili gledališne ravnatelje le trideset minut pred dvigljenjem zastora, da želijo, da se pogajajo z njimi glede njihovih zahtev. Ravnatelji so sveda odklonili, češ, kdo se bo pogajal z igralci, ki si ne dlužijo kot naši uslužbeni. Na to ošabno odklonitev so pa igralci odgovorili s stavko in zvečer ni bilo predstav.

Gledališča so bila zasedena in gledalci so čakali, kedar se dvigne zastor, ko so jim povedali, da ne bo predstave. Skoraj do desetih zvečer so morali gledalci čakati, preden je zadnji dobil vrnen denar.

Gledališki igralci so zbrali najboljšo sezijo za stavko in če se stavka hitro ne konča, bodo gledališni podjetniki imeli velike izgube.

Washington, D. C. — Vojni departament naznanja, da pojde 400.000 pušk in karabinov Krag-Jorgensonovega sistema med staro šaro. Puške so bile najprvo namenjene, da jih prodajo v Rusijo in druge kraje. Ležale so že več let v raznih arzenalih.

POTREBUJEMO

vlivarje, kormakerje in navadne delavce. Tudi mladeniče nad 16 stare. Neizučeni delavci se lahko nauče tega dela hitro. Dobra plača, stalno delo. Pridite po Via Erie R. R., ali pa pišite na: Meadville Malleable Iron Co., Meadville, Pa., za vsa pojasnila.

Henry J. Schnitzer State Bank

ENA NAJSTAREJŠIH BANK, KI STOJI POD STALNO DRŽAVNO

KONTROLO

RAZPOŠILJA DENAR NA VSE KRAJE S POLNO GARANCIJO

PRODAJA VOZNE LISTKE ZA VSE ČRTE PO ORIGINALNI CENI

IZVŠUJE VSE ZADEVE V STAREM KRAJU

Ki šole potovati v stare domovine, ki šole poslati denar ali karti imajo opraviti katerokoli zadevo v stari domovini, naj se obrnejo na naše banke, ki služijo svojim rojakom že preko 25 let v popolni zadostnosti, politično in stvarno.

VSESTRANSKA NAVODILA IN POJASNILA dobi vsakdo takoj v materialnem jeziku.

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK

141 Washington Street New York, N. Y.

OPOMINI

S tem opozarjam in zahtevam od Frank Prašnikarja, da takoj prekliče, kar je pisal v listu "Prosveta" napram meni in glede njegove soproge, da je šla z menoj in da se nahaja pri meni, nadalje, da sem jaz odšel pod tujim imenom. Ne meni do danes še nobilo potreba mojega pravega imena zatajiti ali apremijati in zato, da ga lahko vsak vidi se natančno podpisem. Sicer imam dovolj priča za dokazati, da ni res kar si pisal, da sem ti jaz stregel po življenju. Ti si eventualno sam kriv, da si imei sitnosti s sodnijo in policijo, menda še vsled nedostojnega obnašanja napred družini.

Torej ako tega ne prekličeš v teku nekaj dni se bova videla na sodnji kjer se bode dokazala resnica. Tu pa naznanim moje ime in bivališče.

Frank Klopčič, P. O. Box 288, Linton, Ind.

Aug. 9.

HAFRENEK.

"Prosveto" piše za blagostanje ljudstva. Ako se stanejo z njimi idejami, podpisaj trgovca, ki oglašajo v Prosveti. — V misli imam vas za vsakdanje potrebe ne po zmerni ceni.

AUSTON SOENIK, Kankakee, Pa.

NAZNANILO IN AHVALA

Tušnim srcem naznanjam vsem sorodnikom, ščancem in prijateljem, da je nemila smrt pretrgala nit življenja nad vse preljubljenega soproga

JOHN DEMARKI

dne 24. julija, 1919, šel je s dvema tovarišema na ribolov v reko takoj ob pričetku ribolova se je spustil vodo a nial mogel več pomagati, da hi prišel vsn, nanj in se spustil njegov tovariš, da bi ga rešil a ni mogel rešiti, predne pa je prišla še druga pomoč bil je že mrtev. Pokojni je bil doma is Zagorja ob Savi in živel od treh do 20 leta pri svoji teti v Smočidal, sveta goraki podružnici, stariši so pa stanovali na Bregu pri Litiji. Pokojni je bil star sedaj 43 let in 4 meseca, zapustil je mene tukaj v stari domovini pa dva brata in več drugih sorodnikov. Bil je član društva štev. 225 S. N. P. J. Najlepša hvala Mrs. Anni Pance, Anni Slapar in Mariji Volkar, ki so položile krasne vence na njegovo krsto. Najsrčnejša hvala vsem sosedom ki so me tolažili in pomagali mi ob času žalosti. Lepa hvala vsem društvenim bratom in sestram in vsem ki so ga obiskali ob mrtvaškem odru in ga spremlili k zadnjem počitku. Izročili smo ga materi samji dne 20. julija t. l. v Frontenac, Kans.

Tebi, ljubeni in nepozabljeni soprogi, naj bode lahka svobodna ameriška zemlja. Počivaj mirno!

Zaljubljeni soproga Katarina Demarki, R. R. 8, Box 170, Girard, Kans.

V NAJEM SE ODDA

izvratno obratujoči hotel,

s opake sezidano poslopje, 54 sob, velika obednica, kuhinja in čakalna soba. Tekoča voda, plin in elektrina razsvetljava v vsaki sobi. Da so v najem za tri leta (leaze). Lastnik odda valed drugih poslov. Niska cena \$4.000.00. Vsaš kdor putuje v ali iz West Virginio premoregorove so mora vestati edino le v Huntingtonu. Hotel je ravno nasprotno postaje C. & O. John Gyongyosay, Washington Hotel, Huntington, W. Va.

— Sedaj lahko naročite list "Prosveto" svojem v stari domovini. List za stari kraj stane za celo leto \$7.00, za pol leta pa \$3.50.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Izhajajo 17. junija 1907 v drlavi Illinois.

GLAVNI STAN: 2857-88 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izviševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Vlasom Conner, 2857-88 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrust, Box 140, Camsburg, Pa.
TAJNIK: John Verdukar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
TAMNIK BOLNIŠNICA ODBELKA: Paul Berger, 2857-88 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
BLAZNIK: Anton J. Turboren, Box 1, Chora, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Gidias, 2857-88 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

FOROTNI ODBOR.

John Andrich, prokurator, Box 251, Camsburg, Pa.
John Underwood, 405 May St., Springfield, Ill.
Martha Schindler, Box 276, Burlington, Ohio.
Zoe Schindler, Box 425, Burlington, Ohio.
Frank Schindler, 5255 Fraser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSNOVNI ODBOR: Paul Berger, prokurator, 2857-88 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSESTRANSKI ODBOR: Rudolf Pletich, Box 426, Bridgeville, Pa.
Anton Radich, Box 72, Wick Mass., Pa.

SAPADNO ODBOR: Anton Hrust, Box 104, Camsburg, Pa.
Leo Kahan, Box 244, Gillett, Minn., in sosedstvom.

Nadzorni odbor.

Matth Petrovich, prokurator, 19217 Waterloo Rd., Collingswood, Ohio.
John Andrich, 405 May St., Springfield, Ill.
Joe Kahan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vlasom Conner, John Andrich in Matth Petrovich.

EDUKATIVNI ODBOR.

FREDERICK: Frank Albi, 214 So. Cleveland Ave., Chicago, Ill.
John Trudi, Box 181, Lawrence, Pa.
John Owen, 222 Bagbywood, Detroit, Mich.
Joe Smith, 1101 E. 95 St., Cleveland, Ohio.
Henry Udrich, 1544 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VSESTRANSKI ODBOR: Dr. F. J. Korn, 5222 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
OSNOVNI ODBOR: "PROSVETA" John Zvonitich.

FOROTNI — Vse denarne pošiljke in stvari, ki so tujci št. izvratnega odbora in izvratnega odbora, naj se pošljejo na naslov: John Verdukar, 2857-88 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse denarne pošiljke naj se pošljejo Paul Bergerju, tajniku izviševalnega odbora v st. vnu.

Vse pošiljke glavnega odbora v st. izvratnega odbora so naj pošljejo M. Petrovichu, predsedniku izviševalnega odbora, čigar naslov je gorel.

Vsi pošiljki in št. povratni oči so naj pošljejo na naslov: John Andrich, Box 251, Camsburg, Pa.

Vse pošiljke prvotne izviševalne glavnice so naj pošljejo prokuratorju izviševalnega odbora Vlasom Connerju.

Vsi dopisi in drugi spisi, znamenja, oglaš, naročila in spisi vse, kar je v zvezi s glavnim izviševalnim naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2857-88 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor! Zelo važno! — Čitajte!

Po dolgi in težki borbi imate sedaj soprogo priliko hitro in nasaljno pomagati izpoditi svojcem v stari domovini, še njim pošiljate denarne pomoči s posredovanjem splošno priznane

EMIL KISS BANKE PO KABLOGRAMU

Te je neposredna zveza s Kranjsko, Slavensko, Spodnje Korolko, Istro, Primorsko, Dalmacijo, Hrvaško, Bosno in Hercegovino in s denarnim savodom

"TEVA HRVATSKA STEDIONICA U ZAGREBU"

100 kron velja sedaj.....\$ 4.25

1000 kron\$42.50

Za vsako brzojavno pošiljatev značajo stroški \$2.50 ne glede nato, kolika je svota.

Vse denarne pošiljatev so jamčene.

PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE

KRAJE EVROPE.

Prodno se počne na potovanja, vprašajte to trdke za potrebna pojasnila in navodila. V slučaju potovanja Van ta trdka preskrbi potrebna prostora, če ji dopolnjete arc. — Vse potrebna pojasnila glede potovanja se dajejo osebno in pisano brezplačno.

Redite vedno zelo oprezní in ne poskušajte tu in tam s pošiljanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno zaupno obrnite na storo in vseokoli priznane trdke, katere pošilja še nad DVAJSET let denar v Vase storo domovino in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,

133 Second Ave. cor. 8. St.

NEW YORK, N. Y.

Vstanovljena 1888. Posluje pod državnim nadzorstvom.

KAJ VAM JE POTREBNO. BERITE V LASTNO KORIST!

Pošiljanje denarja.

Po John Nemeth State Bank, katere ima zvezo s banko v Zagrebu, morate poslati denar v stari domovini. Potrebno in revolucija je velika. Zahtevajte omak. Za denar se vam garancira. Kratek se odda nalo po omak. Kupite kratek na banko nakaznico v John Nemeth State Bank. Zahtevajte, da se vam vse glede tega nakaznice natančno razloži. Vložite dolarje v banko na žiljico. Pošljite denar na John Nemeth State Bank, ker dolar ima samo tedaj vrednost, ako vam naci tudi gotovo odstopa. Denar dobite nazaj kadar hočete.

ZANIMIVA NOVIC.

Vaški, kateri so poslati denar, naj takoj pošlje svoj naslov in številko nakaznice. John Nemeth State Bank je dobila iz kraja banko knjigo in pošilja potreba, ter jih hoče razposlati po pošti.

Ako hočete potovati domov, ne zapustite dolo, ampak pišite na spodnji naslov, da se vam storo najprvo razloži.

JOHN NEMETH STATE BANK. 1597 SECOND AVE. NEW YORK, N. Y.

Za čem stremi Pariški mirovni posvet?

V Parizu se sklepa mir; tam polagajo tudi temelj za "zvezo narodov".

Zdi se mi oboje neresnično. Na mirovnem kongresu se ne sklepa nikakšen "mir". Skušna se samo vsled dolge vojne vzrujeni svet na novo urediti. Pri tem urejanju pa se porablja stare metode in stara načela. Iz potreb kapitalističnega razvoja porojena vojna naj se tudi likvidira tako, kakor bo to najbolje služilo interesom kapitalistične družbe. Vse države, izvenem morda Amerike, so v pretekli vojni hudo trpele; zlasti Francija in Italija, ki ste bili pri koncu svojih moči. Da se to popravi in omogoči zmagovalcem, da se povzdignejo gospodarsko in kulturno še višje, je potrebno, da se premagane izjeme kolikor največ mogoče. Ker pa je ta izjemni objekt omejen, zato je treba, da se ga ohrani vsaj tako obsežnega, kakršni je bil splošni svet. Zato bodo pritegnili k temu izjemanju tudi vsi tisti "prijetelji antente", ki so med vojno živeli v objemu centralnih držav, na priliko tudi mi Slovenci in Hrvati. Tu je vse kričanje o "prijeteljih in sobojnikih" antente zaman. Gre za denar in številne gnotne dobrine; pri tem pa neha vsako prijateljstvo.

Svet se toraj v Parizu ne urejuje po nacionalnih ideologijah, temveč predvsem in skoro izključno z vidika gospodarske življenjske možnosti in eksploatacije. Pri tem imata najvažnejšo besedo kapitalistični narodni gospodarji in njihov pobočni geograf. Zato je n. pr. v ameriški mirovni delegaciji eden najvažnejših ljudi mlad Wilsonov geograf Johnson. Kako gleda na priliko na Koroško? Tam onstran Karavank je res nekaj Slovencev. Njih gospodarska centra sta Celovec in Beljak: tja teko vsa pota iz slovenskega dela Koroške. Oba ta dva gospodarja in administrativna centra pa ležita — po njegovem prepričanju v zaključenem nemškem ozemlju, ki se z vsemi štirimi brani priti v Jugoslavijo. Torej so Karavanke naravna državna meja med Nemško Avstrijo in Jugoslavijo. Pa če bi se del slovenskega prebivalstva onstran Karavank vseeno izrekel za Jugoslavijo in nacionalno edinstvo, povejte mi — pravi Johnson — kako bo živel brez Celovca? In obratno; kako naj živi Celovec brez tega svojega zaledja? Kdo mu bo prodajal jajca in sočivo in kuretnino, če se zapre dohod vanj? Torej Karavanke! — Etnografsko načelo? — In nemogoče! — Wilsoнове točke? — Volja večine prebivalstva naj odloči!

Kaj pa Trst in Gorška? — Tu je londonski pakt! Podpisali sta ga tudi Angleška in Francija. Nemogoče je, da bi se ta dva podpisala preklicala. Tu je edini izhod; sporazum med Italijo in Jugoslavijo. Če ne pride do pravega sporazuma, se bo diktiral. Dobro, toda upoštevaj naj se volja prebivalstva; zaslišite ga! Plebisit na Gorškem in na Krasu ter v Trstu naj odloči. — Smešno! Problem Trsta ni vprašanje pripadnosti mesta k Italiji, temveč je tudi vprašanje njegovega gospodarskega življenja. Trst ni zgolj mesto samo in njegovo bližnje zaledje. Trst so tudi železnice in ceste, ki vodijo vanj. Poglejte na zemljevid! Trst je Beljak in Trbiž. Trst je bolhinska železnica in karavanski predor; Trst je južna železnica. Tako je treba gledati na problem Trsta. Če stoji pred predorom v Podbrdu laški železniški čuvaj na onstran Karavank ob predoru nemški železnikar, je jasno, da med tema dvema ne more stati slovenski železniški čuvaj v Bohinju in v Hrušici. Navadite se misliti tudi gospodarsko, ne zgolj nacionalistično.

Tako iz koroškega vprašanja nastaja vprašanje o pripadnosti Bohinja in sploh Gorenjske. O Trstu pa kar molčite, londonski pakt je povsem jase in nedvoumen. Podpisala ga niso samo Francija in Angleška, ampak tudi — gospod Sazanov!

To so vidiki, s katerih se urejuje svet, zlasti Evropa, na novo. To so čista in nepokvarjena kapitalistična načela. Njih nepogrešljivi in nujni spremljevalci so imperalizem. Narodni šovinizem pa je zgovorni opravičevalec obeh.

Na teh idejnih temeljih je sezidana tudi mirovna pogodba s

Nemško Avstrijo. Gospodarsko jo ojačati in, ako je mogoče, tudi teritorialno razširiti — to je končni cilj. Ob Donavi bi antenta najraje videla novo avstro-ogrsko državo. Tak teritorij bi se lažje eksploatiral, nego male suverene države, ki bo vsaka zase komaj da živel. In enega je lažje gospodarsko zarobiti, nego pet različnih.

Z "zvezo narodov" je prilično isto. V Parizu ne gre za zvezo narodov — kaj šele za zvezo ljudstev! — ampak za zvezo držav. Vred tega bodo tudi nove dolžbe mednarodnega prava izhajale iz državnega prava — ne narodnega in ne ljudskega! — in je torej že vnaprej jasno, da ne bodo pospeševale razvoja narodov v demokracijo; vsaj v taki meri ne, kot se je to splošno pričakovalo.

Pariški mirovni kongres pomenja v svojem bistvu triumf kapitalistične misli. Resnični in načelni nasprotnik tega početja je mednarodno organizovani socialistični proletarijat. Antenta ljudstva danes še čakajo na plovce svojih zmug. Ko bodo tudi ta ljudstva doživela dan svojega neizbožnega razočaranja, bodo izginili tudi na L' Avenue des Champs-Élysées razstavljeni uplenjeni topovi! Abditus.

V okupirani Istriji.

Iz Pulja poročajo. — Ne mine dan, da bi italijanske oblasti ne pokazale svoje mržnje in sovraštva do istrskih Slovencev in Hrvatov. Gotovi italijanski krogi še niso zadovoljni, da so na stotine Slovencev in Hrvatov internirali, da so odvzeli otrokom očeta in mater ter jih pustili brez vsakih sredstev. Pred nekaj dnevi je italijanska vlada zopet pustila internirani gospodarja množičevilne družine Ivana Orakaliča, občinskega tajnika iz Meduline, svetilniškega čuvaja Antonija Manzonija iz otoka Galijola in poštne uradnika Anteja Kirca iz Meduline. Internirali so jih brez vsakega vzroka. Italijanski vojaški poveljniki menda hoče nasititi svojo žastihlepnoost z interniranjem nedolžnih Slovencev in Hrvatov ter pustiti odpeljati skoraj vsaki teden od tri do štiri Slovence ali Hrvate v južno Italijo.

Taki so prvi reprezentanti onega plemenitega naroda, kateri se je boril za pravico in svobodo vseh narodov, toda sedaj je v sedmih mesecih pokazal s svojim delovanjem, da je zmožen najpodernejšega ropstva ter rafinirane krivice.

Nezadovoljstvo radi nezastika-nih krivic, katere delajo italijanske okupacijske oblasti, se celo opazna med Italijani samimi, razven nekaterih kričavev in to največ radi gospodarskih ozirov.

V zadnjih sedmih mesecih je Pulj vidno nazadoval in še vedno nazaduje. V mestu samem je veliko število brezposelnih delavcev. Pred vojno je bilo vpisanih v avstro-ogrskem vojnem arzenalu okrog 4000 delavcev kateri so sedaj že sedem mesecev brez dela. Trgovina je skoro popolnoma prenehala ter istotako tudi industrija. Italijanska okupacijska armada dobiva vse potrebščine iz Italije ter ne da nobenega zaslužka domačim trgovcem in obrtnikom. Italijanska vlada se je menda odločila, da bo vzdrževala v Pulji samo eno divizijo vojnega brodogradila ter da bo imela komaj 700 delavcev vpisanih v vojnem arzenalu, dočim je bilo prej vpisanih nad 4000 delavcev.

Domači obrtniki in trgovci se bojijo bodočnosti, ker vedo, da bo padla industrija in trgovina na najnižjo stopnjo in da pade vrednost zemljišča in posestev daleč pod prejšnjo vrednostjo. In v tem smislu pijejo še celo italijanski listi. Pulj je imel jako lepe bodočnosti, ako bi pripadal Jugoslaviji, ter bi se ne bil hitro odstranil s pomočjo karabijerjev, bi se mu gotovo ne godilo preveč dobro. Nastopilo je takoj vojaštvo, ter prepričilo izgreda.

IZ SLOVENIJE.

Proti stanovanjski bedi.

Dne 26. t. m. se je vršil v veliki dvorani "Mestnega doma" javen shod, katerega je posetilo precej občinstva. Na shodu je poročal predsednik "odbora za odpravo stanovanjske bede" g. višji revident južne železnice Černigoj, kateri je izvajal, da nova država zahteva žrtve, žrtve in žrtve, a temu nasproti je dolžna najmanj preskrbeti stanovanja za službujoče uradništvo in u službenstvo sploh. Do sedaj pa v tej smeri ni napravila drugega, nego celo vrsto enket in neko vodeno naredbo, katere pa nikomur ne pripomore do stanovanja. Naredba, razglášena v "Napreju" dne 1. aprila, ki bi resnično odprala stanovanjski bedi, pa je romala v koš, ker je predstavljatelj meščanskega demokratizma, mož, čigar usta so vedno polna človekoljubja, v svojem članku v "Slov. Narodu" dne 10. aprila t. l. pod napisom proti "Boljševizem od zgoraj" nastopil proti. Uradništvo je priključeno do samopomoči ter je v to svrhu sestavilo odbor za odpravo stanovanjske bede in volilo iz tega 12 členski ožji akcijski odbor. Ta odbor je izdelal v kratkem času statistiko, s katere je razvidno, da je danes v Ljubljani 534 družin z 2500 družinskimi članovi brez stanovanja od teh jih živi 143 že mesece in mesece v železniških vozovih, temu nasproti se je pa ugotovilo da ima 483 stanovalec ženskega in 394 moškega spola, tedaj skupaj 877 stanovalec, ki nimajo v Ljubljani ničesar iskati zasebne stanovanja, ter bi njih preselitev ne deželo, eventualno v prazne gradove, takoj odprala stanovanjski mizeriji. Odkar daje tedaj merodajnim faktorjem 30 nasvetov v pretes, med katerimi so resnega uvaževanja vredni: izpraznitev raznih vojaških in drugih uradov; ki so nastanjeni v privatnih stanovanjih, tako tma n. pr. samo žandarmerijsko poveljstvo zasedenih 25 stanovanj; dalje odprava v mestu vseh onih internatov, sirotišnic, rekonvalescentnih domov, ki niso neobhodno potrebni; izselitev vojaštva na deželo in preureditev tak jako nekega nomadnega izbranih vojašnic v stanovanja; preureditev škofskih zavodov istotako v stanovanja; takojšnjo uvedbo za mesto Belgrad razglášene naredbe študijskega in slednjem nujno stavbo stanovanjskih hiš z še dovoljenih 11 milijonskim kreditom, ki bi da možnost, da se zida 44 hiš s skupno 399 stanovanji. Odbor je predložil navzočim resolucijo, obstoječo iz sedmih točk, ki se ima predložiti centralni vladi v Beogradu.

Debate so se udeležili: zastopniki društva hišnih gospodarjev ki je obračal pozornost zborovalcev na tozadevno resolucijo, ki leži v pisarni tega društva in po njegovem mnenju kaže jasno, koliko usmiljenja, sočutja, imajo hišni gospodarji za one, ki so brez stanovanja (?); zastopnik mestne občine, ki je izjavil, da je poklicala uradništvo vlada in ne občina v Ljubljano, vsled tega imaskrbeti za to mizerijo tudi vlada nikakor se pa ne more naveličati to zlo občini, ki je v prvi vrsti odgovorna le svojim občanom. (Ti je tudi lep!) in slednjem zastopnik ZJZ, ki je namignil hišnim posestnikom, da se bodo z njimi po končnoveljavni uredbi me, drugače govorilo, ako se sami ne spametujejo prej.

Resolucija, kakor naknadno predlagana brzojavka na centralno vlado v Beogradu, sta bili soglasno sprejeti.

Iz Zagreba poročajo, da je prišlo iz Zadra mnogo beguncev, kateri so ubežali pred Italijani, kateri postajo prav po barbarsko s tamošnjimi prebivalci. Svalin, trgovci s kožami, je pripovedoval, da so italijanski vojaški napadli njegovo prodajalno ter jo popolnoma izropali.

Nihče ni varen svojega življenja na ulicah v Zadru. Posebno ne po noči. Italijanski vojaški napadejo vsakogar. Po noči napadajo mirne prebivalce v hišah in ako se jim zoperstavijo jih pobijejo, nakar oropajo stanovanje.

Italijanske oblasti se niti najmanje ne brigajo za varnost življenja Jugoslovancev v Zadru. Ako se pa kateri napadeni Jugoslovanci soper stavi oboroženemu italijanskemu vojaku, pa obstoji zanj nevarnost, da pride pred vojno sodišče.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje)

"A kdo je privezal h konju gospoda Tungarta in ga peljal po mrazu? Kdo je posekal onega plemiča, ki je vprašal, ali hodijo na Oršanskem še po dveh, ali že po štirih nogah? Kdo je opraskal Vizinska, očeta in sina? Kdo je razgal zadnji zbor?"

"No, kar se tiče zbora, je to domača zadeva. Gospod Tungart mi je odpustil v svojem zadnjem trenutku, a kar je še več, prošim, da mi niti ne omenjaš tega. Kateri izmed vas se še ni dvobojeval?"

"Saj to še itak ni vse. Nisem še omenil vojaških inkvizicij, kateri te čakati v taboru."

"Ne mene, marveč vas, ker jaz sem le toliko kriv pri tem, da sem vam dovolil pleniti. Toda, kaj ti tebi mar? Jezik za zobmi, Kokoška; ne pravi ničesar o tem Aleksandri, niti o dvobojih, zlasti pa še o onem streljanju v sliki in o dekletih. Če se to izve, zavalim jaz vos krivdo na vas. Družini in deklam sem že zapovedal molčati in jim zapretel, da ukažem sicer jermene dreti z njih."

"Naroči še, da naj te podkujejo, če se že tako bojiš tega dekleta. Na Oršanskem nisi bil takšen! Sedaj že vidim, kako te bo imela na vajetih. Ali še pomniš besede nekega starega modroslovca: "Brzda, je rekl, "svojo drago, če ne te bo ona brzala." Vsega te ima že v svoji mreži."

"Bedast si Kokoška, ti rečem! Kar se Alenke tiče, bodeš tudi ti cepetal z nogami, ker ne najdeš drugega dekleta, ki bi bila njej podobna. Kar je dobrega, to ona takoj pohvali, kar je slabega pa tudi ne zamudi grajati, ker ona čeni človeka po njegovi pravstvenosti. Takšno jo je odgojil pokojni zakladnik. Če se hočeš pred njo pohvaliti s svojim junaštvom ter se pobahaš, da si poštepal zakon, nakopješ si pred njo le sramoto. Takoj ti poroče, da ne sme ničtiti tega državljen, ker to nasprotuje domovini. . . . To ti pove naravnost in tebi še bo zdelo, da si dobil klofuto po natih. Čudno, danisem tega poprej razumel. . . . Pfu, stramujem se, kajti zelo smo razgrajali, da je človeku kar sram pogledati v oči poštenemu človeku. . . . Najslabše je pa s temi dekletimi. . . ."

"Nikakor ni najslabše. Slišal sem, da je tu po graščinah dokaj plemenitajških hčer, lepah kakor mleko in kri, ki pa niso svojevlastne."

"Kdo ti je to povedal?" vpraša živo Kmitie.

"Kdo drugi nego Zend. Zjajahal je včeraj mladega konja in odjedzil v Volmontovice. Čez nekaj časa je srečal tolpo deklet, ki so se vračale od večernie. Mislim sem, je dejal, da padem raz konja, tako so bile čedne in zale. Ko je le katero pogledal, takoj se mu je zamejela. Nič ni čudnega! Možakarji so odšli v Rosno in dekletom samim je dolg čas doma."

Kmitie podreza tovariša s laktom.

"Ali jih pojdeva obiskat naših zvečer, kaj?"

"A kaj bo pa s tvojo veljavo!"

"Ej, zlodjal Jezik za zobmi! Pojdite sami, ako hočete, toda še bolje, da opustite to tudi vi. Saj bi to ne prešlo brez hrupa, a jaz pa hočem složno živeti s tukajšnjim plemstvom, ker ga je naznačil pokojni zakladnik Alenki varuhom."

"Pravil si mi že to, pa ti nisem hotel verjeti. Od kod naj bi izvirala ta naklonjenost?"

"Vedi, da so oni hodili skupaj na vojno. Že v Orši sem čul reči, da se žlahtna kri pretaka po teh lavdanskijh junakih. Da ti, Kokoška, povem resnico, zdelo se je tudi meni spočetka to dovolj čudno, ker izgleda tako, kakor bi jih hotel postaviti stražnikom nad meno."

"Moral se jim boš pač priporočiti in se jim nizko priklanjati."

"Naj jih kuga zadušil poprej. Bodi no tiho, da se ne razjezim! Ne, oni se bodo meni klanjali, ne pa jaz njim. Moji ljudje pojdejo za meno na prvi poziv."

"Nu, tem ljudem pa zamore načelovati tudi kdo drugi. Zend je pripovedoval, da se nahaja med Lavdanci nekak polkovnik. . . . Kako se že imenuje. . . . Volodijevski ali kako? . . . On jim je načeloval pod Sklovom. Borili so se hrabro in vendar so jim nastrojili kožo in hrbitišča!"

"Da, tudi jaz sem čul o Volodijevskem, slavnem vojaku. . . . Toda Vodotke leže pred nami."

"Hej! dobro se godi prebivalcem tu na Žmudi! Kamorkoli se ozreš, povsod zapažni vzoren red. Stari je moral biti vzgleden gospodar. Tudi posestvo je očividno dobro. Pa to ni nikako čudo, ker zaide sovražnik redkokdaj sem; zato pa imajo tudi boljše stavbe."

"Mislim, da ona še ničesar ne ve o naši razposajenosti v Ljubluu," reče kakor sam sebi Kmitie. Potem se obrne k tovarišu in doda: "Čuj, Kokoška, ne pozabi povedati tudi ostalim tovarišem, da se naj obnašajo skromno in spošobno. Kdor se le količkaj izpokaži, naleti, kakor sem živ, slabo!"

"Nu, kako te je obrzda!"

"Obrzda! . . . Tudi ti boš pokoren. . . . Toda. . . . pokaj z bičem! . . ." dostavi Kmitie voznika.

Hlapec, sedeč spredaj na vratu srebrnega medveda, zamahne z bičem ter jame z njim pokati; za njim so pokali tudi ostali vozniki in dospeli s trusem na dvor.

Tovariši so poskakali s sanij in stopili v veliki, nepobeljeno vežo, odkoder jih je peljal Kmitie v obednico. Tudi tu je bilo na steni vse polno črepin pobitih živalij. Gostje se vstavijo in zdravovedno na vrata stranske sobe, skozi katero bi imela priti gospodična Alenka. Spominjaje se gospodarjevega naročila, so le potihoma šepetali med seboj, kakor da bi bili v cerkvi.

"Ti si zgovoren človek," začepeta Uhlík Kokoškemu na ušesa, "ti govoriš za nas vse."

"Mislim sem na to že po poti," odvrne Kokoška, "toda ne vem, če pojde dovolj gladko, ker mi je vedno nagajal gospod Andrej."

"Le pogumno na dan z besedo. Za drugo ne brigaj!"

"Evo, že gre! . . ."

Zares, vrata so se odprla in na pragu se je prikazala gospodična Aleksandra. Očividno je bila začudena, ko je zagledala dole goste. Kmitie je stal nekaj časa molče; osupnila ga je njena lepota. Doslej jo je videl le pri luči, torej se mu je zdela pri dnevni svetlobi mnogo, mnogo lepša. Oči so bile pravece plavice; črni obrvi nad njimi so se odbijale kakor cedrovina od belega lesa in plavi lasje so se ji svetili liki krona na kraljični glavi. Pogumno je zrla pred se kakor gospodinja, ki vsprejema goste v svoji hiši. Tak resnobne in zvišene gospodične še niso videli vojaki, stali so v vrsti, začepetali z nogami in ji priklanjali drug za drugim. Konečno stop Kmitie za korak naprej, poljubi nekolikokrat gospodični roko in reče:

"Pripeljal sem ti draga moja, svoje tovariše, ki so mi pomagali v zadnji vojni. . . ."

"Velika čast za-me," odgovori Bilevčeva. "da morem vsprejeti v svoji hiši tako slavne viteze, o katerih vrline sem že mnogo slišala iz usnospoda proročaka." Po teh besedah je prišla z nežnimi prsti svojo suknjico, dvignila je nekliko in se priklonila prišlecom Kmitie pa ji kar zardel same zadovoljnosti, da je njegova vesta tako pogumno govorila s tovariši.

Pohvaljeni junaki so še vedno cepetali z nogami in drezali ob enem Kokosinskoga.

"Hej! začni!" so šepetali.

Kokosinski stopi za korak naprej, zakajlji ter prične:

"Jasno velemožna gospodična komornica."

"Logarjeva hči", popravi Kmitie.

"Jasno velemožna logarica in milostljiva do brotnice", ponovi ves zmuden Kokosinski, "prostitute, gospodična, mojo pomoč. . . ."

"To je kaj nedolžna pomota," odvrne Alenka, "ki se sramoti tako zgovornega viteza. . . ."

"Jasno velemožna gospodična logarica, do brotnice in nam zelo milostljiva gospa. . . . Ne vem, kaj naj najbolj proslavljam v imenu oršanske krajine, ali nenavadno zalo vašo lepoto i dobroto, ali nepopisljivo aredo našega konjakega stoljika in poveljnika, gospoda Kmitie? Čeravno bi šel pod oblake, čeravno bi dosegel oblake same. . . . oblake same pravim. . . ."

"Nu, stopi že enkrat iz teh oblakov!" zakriči Kmitie.

Na to se glasno zakrohotejo vsi vitezi in zatisnejo kar nenkrat, ko so se spomnili Kmitiečevega naročila usta z rokami.

Kokosinski postane še bolj zbezan. Zardel kakor kuhan rak in reče:

"Pa pozdravljajte sami, če se hočete med se smejati!"

"Komu drugemu ne bi oprostila takega pozdrava," reče gospodična Aleksandra. "Toda vam ne morem zameriti, ker vem, da nisem vredna teh poklonov, ki mi jih delate v imenu vse oršanske dežele."

Znovi se prikloni pri tem prišlecom, da jim postaja nekako tesno v navzočnosti te dvorske gospodične. Prizadevali so se kazati skromne in uljudne, kar pa ni šlo. Torej so si jeli brke vilati, monjali so in polagali roke na sablje.

"Prišli smo kakor svatje, da te vzamemo s seboj v Mitrunovo, kakor sva se bila dogovorila včeraj," reče Kmitie. "Sankanje je sedaj lo prijetno, ker je Bog dal mrzlo vreme."

"Jaz sem že poslala teto Kulvičevu v Mitrunovo, da nam tam pripravi kosilo. Prosim, počakajte gospodje nekoliko, da se malo topleje oblečem."

S temi besedami se obrne in odide. Kmitie pa skoči pred tovariše.

"A kaj, dragi ovni, ali ni kakor kneginja? Ti Kokoška, ki si dejal, da me je obrzda, čemu pa si stal pred njo kakor dijak? Kje si že srečal kako tako?"

"Ni se mi bilo treba smejati v zobe. Sicer pa pred tako osebo nisem mogel govoriti neprimirljen."

"Pokojni zakladnik," reče Kmitie, "je bil del časa z njo v Kejdaneh na dvoru kneza vojvode in pri Hlebovcih, kjer se je naučila vsejega vedenja. Toda njena rast in krasota. . . . Vi pri njej niti besede več ne zinite."

"Resnica, pokazali smo se kakor tepeli!" reče jezna Rauleki, "toda največji bedak je, Kokosinski."

"O, izdajalec! Mesto da bi me dregal s laktom, bi bil pa ti odprl svoja usta!"

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje za

Slovenake, Hrvatake, Dalmacije in Leto.

Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Romanako.

Jamčimo za ves poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Kapital vloge in prebitki made bliso 50,000,000.